

Seternesfolket

- etterkommere av innvandrere

Ole Kristian Jørgensen, 2007

Grafisk tilrettelagt 2023

Amanda og Alf

Georg, Astrid, Laila, Roald, Rolv, Gunvor, Ole Kristian, Ruth, Jenny, Avle og Sigmund. 1983

Forord

De fleste synes det er spennende å nøste opp slektstråder for å finne ut hvor en stammer fra. For meg var det også mange overraskelser, særlig det at vi stammet fra et såpass stort område. Jeg har greid å gå bakover til 15-1600- trallet for noen av slektsgrenene, og et fellestrekk er at de første kom omtrent samtidig på til

Skjervøyområdet midten av 1600-tallet. Hvorfor hadde så mange forskjellige personer og familier havnet på Skjervøy. Hva skjedde på den tiden, og hvorfor begynte folk å komme akkurat da. Hvordan levde de og hva lavde de av. For å finne ut noe om den historiske bakgrunnen har jeg samlet stoff fra en rekke kilder som jeg senere skal redegjøre for.

Arbeidet med å få på plass et slektsdiagram er arbeidskrevende, men ved hjelp av kirkebøker, folketellinger, bygdebøkene og andres arbeide kan man få det til, bare en er tålmodig og nøyaktig. Jeg har fulgt slektene i rett oppadstigende linjer, og bare tatt med mødrene og fedrene, men utelatt deres søsken og andre barn. Vi kan derfor være i slekt med mange flere, men genene har vi fått fra de som er tatt med. [Slektsdiagrammet](#) som er utarbeidet, viser at vi ikke har greid å følge alle slektsledd like langt. Det er mange årsaker til det. Enkelte innvandrere var lite flinke til å legge igjen opplysninger, og når forfedrene ikke er oppført i kirkebøkene, eller tatt med i folketellinger, er de ikke lett å finne. I tidligere tider ble ikke samene tatt med i folketellingene, også det kan være årsaken til at noen linjer brutt.

Enkelte av våre forfedre har lagt igjen tydelige spor, særlig innvandrerne fra Danmark. Embetsfolk og handelsmenn kan man følge langt bakover i tid, og jeg har funnet fram noe om dette. Derimot er det er relativt lite opplysninger om fiskere og småbrukere fra den tiden. De danske innflytterne så vel ikke på seg sjøl som innvandrere, fordi Norge på den tiden var i union med Danmark. For at det skal bli noe enklere å forstå hvordan våre forfedre levde, har jeg prøvd å sette dem inn i et historisk perspektiv, men det er ikke blitt noen entydig historie, så hver enkelt får forsøke å danne seg et bilde av hvordan de levde, og om deres liv var verre eller bedre enn den verden vi har vokst opp i.

I tillegg til det jeg har skrevet om noen av våre forfedre har jeg plukket fram personer som har hatt stor innflytelse på samfunnsutviklingen, og flettet inn noen historier fra tidligere tider.

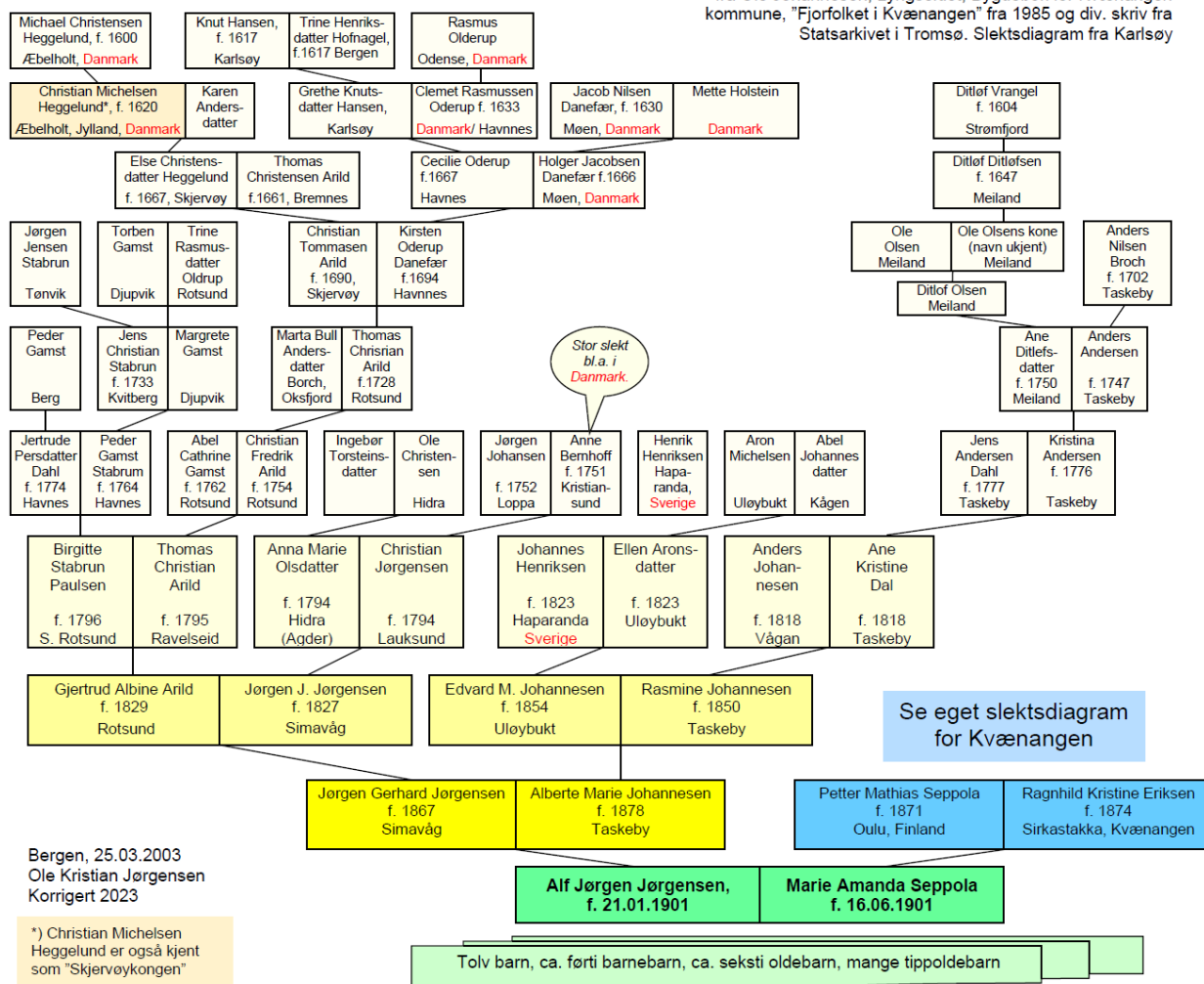
Jeg har fått noe hjelp fra slekt og venner, og fra faghistorikere som har gitt meg noe veiledning. Jeg takker alle for hjelpen. På slutten av dette skriv har jeg listet opp kilder og faglitteratur jeg har hentet stoff fra. Slekten til Amanda i Kvæningen er beskrevet i et eget dokument [på min nettside](#).

Innhold

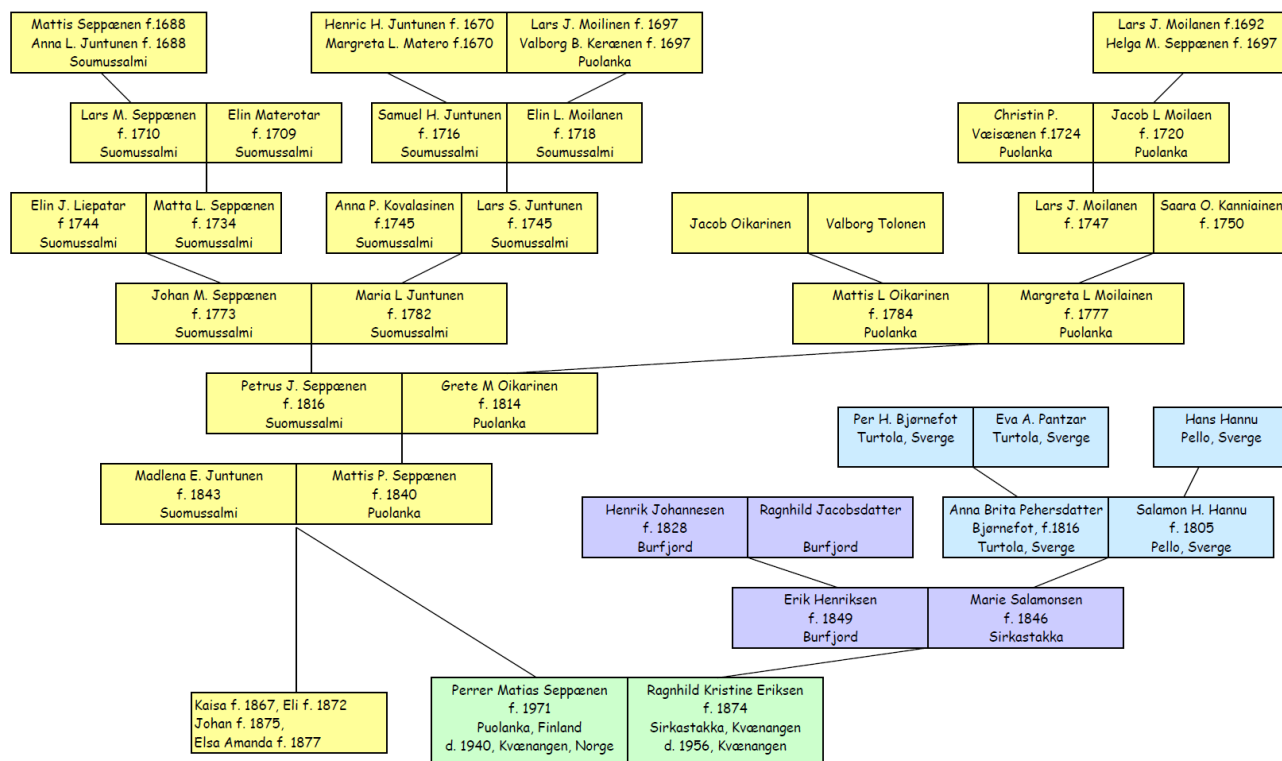
Forord.....	1
Slektsdiagram.....	3
De første.....	4
Samene kom før nordmennene, men de var ikke de første.....	5
Forhandlinger om nordområdene	7
Kalmarkrigen førte til store forandringer	8
Urbefolkningen	9
Forvisningssted for tukthusfanger	9
"Sommerlandet" - en egen "stat"	9
Kirka på Skjervøy.....	10
Finnemisjonen.....	11
Den russisk-ortodokse kirke	12
Læstadianerne.....	12
Christian Michelsen Heggelund ("Skjervøykongen")	13
Epitafiet over Christian Michelsen Heggelund	14
Taskeby.....	15
Pomorhandelen.....	17
"Randstatens" nye innbyggere	18
Oderuppene	19
Danefær	20
Arild-slekten	20
Gamst -slekten.	21
Stabrun- slekten	21
Skjervøygodset og Mor Lyng	22
Klokker-Jørgen slekten	23
Hardt arbeide	24
Jørgen Gerhard, fiskerbonde, kirketjener og politiker	26
Jørgen Johan Jørgensen	26
Christian Jørgensen	27
Jørgen Johansen	27
Bernhoft	27
Edvard og Rasmine sin slekt.....	28
Edvard Michael Johannesen, morfar til Alf på Seternes.	28
Borchslekten	28
Wrangel - og Ditløvslekten	30
Kilder	31

Slektsdiagram for Seternes- familien

Kilder: Bygdebok for Skjervøy, bind II fra 1974, Familiediagram fra Ole Johannesen, Lyngseidet, Bygdebok for Kvænangen kommune, "Fjorfolket i Kvænangen" fra 1985 og div. skriv fra Statsarkivet i Tromsø. Slektsdiagram fra Karlsøy

SLEKTSOVERSIKT FOR RAGNHILD OG PETTER SEPPOLA FRA SIRKASTAKKA

De første

Når vi følger våre forfedre bakover i tid ser vi at de kommer fra et ganske vidt område. En stor del av våre røtter finner vi i Sverige, Finland og Danmark, men også i fjerntliggende områder i Norge, som i Rogaland og Hardanger er representert. Her er alt fra samer til danske prestesønner, og kanskje forviste tukthusfanger. I tidligere tider kom det også russiske samer til Troms og Finnmark. Også vi fra Seternes har litt samisk blod i årene, men innvandrerblod dominerer, særlig fra finlendere eller kvener. Vi er altså etterkommere av innvandrere som er blandet ned nordmenn og samer.

Vi har trodd at de første nordlendinger kom i yngre steinalder, men de kan ha kommet mye tidligere. Russiske forskere har nylig funnet bevis for at ett folkeslag som kan være skoltesamenes forfedre levde i Øst-Sibir for 30.000 år siden. Funnstedet er Tsjukotka helt nordøst i Russland, like ved Beringstredet. Ifølge forskerne skal et jegerfolk ha levd ved Jana-elven, som ligger ca. 500 km nord for polarsirkelen. Tidligere har man trodd at denne del av Arktis først ble befolket for ca. 15.000 år siden.. Det er vel all grunn til å tro at når en kunne livberge seg på tundraen i Sibir, kunne folk gjøre det samme på Kolahalvøya og i Nord-Norge. Nyere forskning har avdekket at noen av de eldste boplassene i Norge ligger i Finnmark. Geologiske data viser at Kolahalvøya var isfri langt tidligere enn antatt, og det er

Deler av Kågen med Taskeby og Seternes

Helleristning fra et svaberg i Skjervøy sentrum

Skiferredskaper funnet på Skjervøy og på Kågen. Fra venstre fragment av kniv, skinnskrape og spydspiss

derfor sannsynlig at de første nordmenn kom østfra. Skoltesamene i Neiden hevder at de kom lenge før andre samer. Kanskje er de etterkommere av folk som levde på den sibirske tundraen. Golfstrømmen varmet kanskje opp dette området mens resten av Norden og store deler av Nord-Europa lå dekt av is.

Det er imidlertid ikke sikkert det var fastboende i Skjervøyområdet i steinalderen eller jernalderen, men det er gjort oldtidsfunn over hele området. Til og med på Seternes er det funnet en pilspiss og noen slyngesteiner fra yngre steinalder. I hele området er det funnet hellegroper som tidligere ble oppfattet som graver, og ble ofte kalt for "russegraver", men senere undersøkelser har vist at dette er anlegg for koking av spekk fra sjøpattedyr.

Det ble snakket om at det var russegraver på Enes ved Simavågen, men om dette var graver fra pomortiden eller hellegroper er usikkert. Det mest sannsynlige er at det er hellegroper.

Området nord for Malangen var stort sett samenes rike. Det var først da hanseatiske handelssystem kom i stand at det ble mulig for andre enn samer å bo nordenfor den såkalte korngrensa. Folk kunne da få korn og andre varer hos hanseatene i bytte mot tørket fisk. Samene hadde et levesett som var tilpasset naturen og klarte seg uten korn.

Samedrakter fra 1700-tallet

Ytterkysten av Nord-Troms var i jernalderen en del av et større grenseområde nord for Malangen, og der ved en grense mellom to forskjellige levemåter eller samfunnsideologier. Den ene var basert på bofasthet og jordbruk med hovedsakelig husdyrhold og fiske, mens den andre var basert på nomadeliv med jakt, fiske og fangst. Til tross for dette fins det enkelte typiske norrøne jernalderspor som for eksempel gravhauger og gravrøyser i området både på Arnøy og på Spildra i Kvæningen.

Samene kom før nordmennene, men de var ikke de første

Flere tusen år før andre skandinaver slo seg til her oppe, var samene på plass. I Historisk Verdensatlas (Oxford, 1999), ser vi at store deler av Nord- Skandinavia var befolket med samer allerede tre tusen år før vår tid, før den tid var det et folkeslag der som ble betegnet som jegere og sankere. Etter hvert presset folkeinnvandringen fra sydsamene lengre nordover og tettere sammen.

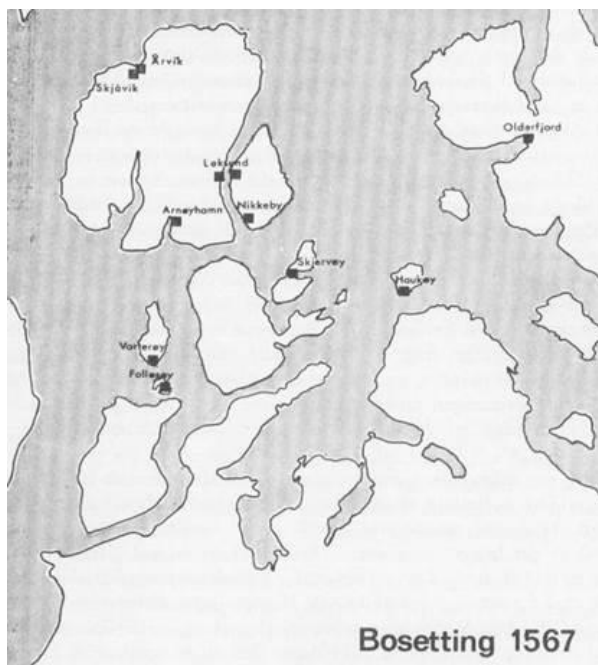
Samisk utbredelse i henhold til Historisk Verdensatlas 1999

Samene er nevnt allerede i de tidligste beskrivelsene av Nord-Europa. Samelandet er pekt ut på noen av de første kartene over området. I tidligere tider dekket den samiske befolkningen det meste av Fennoscandia, et område som strekte seg fra Kvitsjøen til Atlanteren og fra Østersjøen til Ishavet. Det ble sagt at samene har vært her siden Arilds tid (dvs. i uminnelige tider) men det samiske områdets utstrekning er altså blitt sterkt redusert.

Jegere eller sankere er en fellesbetegnelse for den skandinaviske, finsk – ugriske urbefolkning. Den skandinaviske delen ble etter hvert kalt finner eller samer. Arkeologene mener at begrepet samisk eller "lap-pisk" bare kan brukes på denne forhistoriske kulturen fra begynnelsen av den såkalte Kjelmøy – kulturen. Det er denne som representerer begynnelsen av den samiske jernalder, som varte fra ca. 700-600 f.Kr., selv om det ikke var noen markant overgang fra steinalderens siste stadier.

Fram til slutten av 1200-tallet eller begynnelsen av 1300-tallet var Finnmark, og derved store deler av Troms, et ensidig samisk dominert bruks- og bosetningsområde som ikke tilhørte Norge. Samelands grense gikk omtrent ved Malangsfjorden, som altså var den nordligste grense for dyrking av korn. Nordmennene bodde i "Hålogaland" og Finnene (samene) bodde i "Finnmork". Finnmark hadde da en helt annen utstrekning enn dagens fylkesgrense, og omfattet hele Nord-Troms og indre deler av Troms samt indre deler av Nordland. Tidligere hadde de hele Fennoscandia som sitt område.

Valand med Haukøya, Skjervøy, Kågen og Arnøy i bakgrunnen

I hele området nord for Trøndelag bodde det ca. 36 000 mennesker ifølge beregninger på grunnlag av manntallene i 1660-årene. Av disse bodde et par tusen i Finnmark, der det i tillegg bodde ca. tusen samer. Samene ble altså ikke regnet med i den norske folketellingen enda samenes bosetningsområde, "Sami eatnam" eller Sameland, strakte seg fra nordligst i Norge til Midt-Norge, og fortsatte inn i Sverige, Finland og Russland. Folketellinger i 1801 viser at det var ca. 5000 samer i Nord-Troms og Finnmark mens den norske befolkningen var redusert slik at forholdet mellom samer og nordmenn var 3:1 til tross for bevisst norsk kolonisering av området, særlig i annen halvdel av 1600-tallet.

Det var lenge strid mellom Russland, Sverige og Danmark/Norge om hvem som skulle ha herredømme over Sameland. Svenskekongen hevdet at Finnmark, eller Sameland, strakte seg helt sør til Tysfjorden, og at det var de som var den rettmessige forvalter av området. Svenskene var på flere skatteinnkrevnings-tokter der, men de møtte ofte motstand, og enkelte ganger måtte de rømme med uforrettet sak.

Russerne eller karelerne gjorde skattekrav gjeldende sørover til Troms. (Nord-Troms tilhørte da under Finnmark.) Allerede i siste halvdel av 1200-tallet gjorde russerne utfall mot Hålogaland, og i 1307 ble festningen Vardøhus bygd som grensevern for norske interesser. Festningen hadde neppe stor betydning i kampen mot Russerne, som fortsatte sine skatte- og herjetokter som før. De russiske angrepene var en stadig plage for kystbefolkningen, og i det ulykksalige året 1349- samme året som Svartedauden kom til Norge – herjet russene helt sør til Bjarkøy. Historikerne har imidlertid kommet fram til at herjingene sluttet i 1444.

Kongens fogd krever skatt hos samene.
H. Lioliensjold 1698.

Forhandlinger om nordområdene

Forhandlinger med russerne om nordområdene er ikke noe nytt, men tidligere forhandlet de bare om landområder. I de senere år har det som kjent vært forhandlinger om sjøområdene. Heller ikke i forhandlingene mellom Russland og Danmark-Norge, som kom i stand på Kola i 1592, kunne partene dokumentere at de hadde rett til dette området. Christian IV utsendinger brukte handelsmenn fra Bergen og Trondheim som sannhetsvitner, men den russiske utsendingen, Fedor Johannovitschs fortalte følgende samiske sagn, som russerne hadde tatt som rettesnor for sin rett til å skattlegge nordområdene:

"I gamle dager da Karelen og Divatraktene var Novgorod underkastet, levde der en mektig mann eller godsbesitter som het Walit eller Warrent. De novogorodiske posadniker overdro til denne Walit regjeringen over hele Karelen. Walit som ønsket å øke Novgorods besiddelser, dro til den murmanske kyst for å berike landet. De forskrekkede murmanerne kalte til njemetski (nordmennene) men de kunne ikke yte noen forsvar. Walit slo dem ved Varenga, for han var en stor kriger og hærens venn. Senere bosatte han seg på en øy som da kaltes Schalim (Sali-mozoro i Oraffjorden). Nordmennene ble nøtt til å overlate til Walit hele lappland like til Jvgei (Lyngen). Fra denne tid ble lappene skatteskyldige til Novgorod og de moskvaske storfyrster."

(Gjengitt etter oversettelse av den russiske forfatter Weretschagin, i O.A. Øverlands Norgeshistorie.)

Om hendelsen betegnes som et sagn, så var Walit ikke en sagnfigur. Han ble begavet, da med det kristne navnet Wasilij, i Frelserens kirke i Kexholm. Hvis denne historien hadde blitt godtatt av Christian IVs forhandlere hadde alt nord om Lyngen vært russisk. Området var fra før betraktet som et russisk-norsk fellesområde.

Forhandlingene med russerne kom i skyggen av en ny situasjon fordi Sverige gjorde et uventet framstøt for å tilegne seg de samme områdene. I første omgang endte dette som et nytt svensk-norsk fellesområde i Lappmarken. En del av den samiske befolkning ble dermed skattet av både russerne, svenskene og nordmennene.

Svenskene krevde skatt mellom Tysfjord i sør til Varanger i nordøst. I 1595 fraskrev imidlertid russerne sine skattekrav vest for Varanger, og grensen til Russland ble i praksis fastlagt da, selv om det formelt skjedde det mye senere.

De tre landene hadde til og med en felles skattebod på Haukøya. Her forhandlet oppkreverne seg imellom om de innviklede skatteforhold. Stedet var godt egnet som et naturlig utskipningssted for skattefangsten, som for det meste var skinn av rein og mange forskjellige ville dyrearter. Samtlige av de tre landene hadde sine riksvåpen hogd inn i skattebodens vegg, men det russiske ble fjernet i 1595.

Kampen om herredømme over Sameland, (Finnmarken) førte til mye stridigheter mellom Russland, Sverige og Danmark/Norge, men etter lange grensebefaringer og forhandlinger ble det dansk/norsk-svenske fellesdistrikt delt i 1751. I 1826 ble grensen mellom Russland og Norge trukket opp i det område som tidligere hadde vært et norsk-russisk fellesdistrikt. Den nordlige del av Kolahalvøya inngikk i dette fellesdistriktet, som altså fra da ble rent russisk.

Norsk overhøyhet over Kola og omegn var fram til 1580 anerkjent av de russiske undersåtter som hadde bosatt seg der, og de betalte også skatt til Norge. Senere ble det etablert en ny norsk bosetning på Kola. Denne varte til Sovjetstaten overtok.

Kalmarkrigen førte til store forandringer

Sverige og Danmark/Norge kom i krig om bl.a. nordområdene i 1611, den såkalte Kalmarkrigen, som varte i to år. Svenskene tapte og måtte gi opp sine territoriale krav i nord. Etter 1613 var det den danske konge Christian IV. som styrte området, og i henhold til den jyske lov av 1240 fastslo han at kronen eide det som ingen andre eide. Samene kunne ikke legge fram papirer på at de eide noe som helst, og mange måtte forlate sine boplasser og beiteområder. At de hadde bodd der i flere tusen år fikk ingen betydning.

Man bør imidlertid skille mellom nasjonalstatens eiendom og den private eiendomsretten til land og vann. Samene hadde ingen begrep om den private eiendomsretten til landområder. Jorden var felleseie selv om de hadde delt områdene opp i såkalte Siida – samfunn, som var avgrensede områder. Selv om en eiendom ligger i Norge er det ikke selvsagt at staten eier den. Det motsatte er vel heller regelen. Samene ble sett på som mindreverdige hedninger som kongen ikke trengte å ta hensyn til fordi de ikke representerte noen trussel.

Urbefolkningen

Urbefolkningen, som i hovedsak besto av samer og skoltesamer, ble presset til side her som mange andre steder i verden. Det ble ikke ført krig mot samene slik inntrengerne gjorde mot urbefolkningen bl.a. i Amerika, New Zealand og Australia, men samene ble fortrenget til stadig snevrere områder. Staten favoriserte norske innflyttere i form av skattefritak, fritak for å være soldat og avskrivning av gjeld. Da bergensernes oktroa (privilegiumsbrev) ble reforhandlet i 1687, strøk man de norske fiskernes kjøpegjeld og fritok dem for skatt, men samene fikk ingen fritak. Likevel sank det norske folketallet drastisk.

Forvisningssted for tukthusfanger

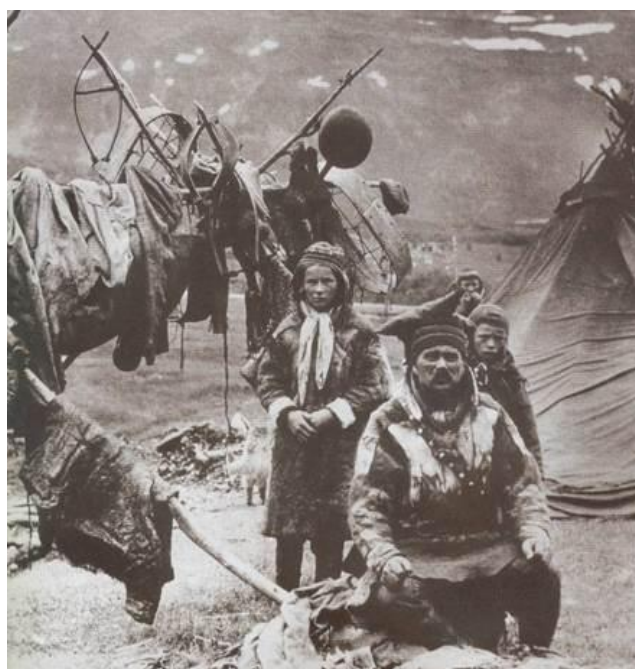
I 1667 henvendte amtmannen i Finnmark seg til Tinghuset i København for å skaffe beboere til fiskeværerne. Mange kom, særlig vestlendinger. På slutten av 1600-tallet var tre fjerdedeler av mannlige hovedpersoner i området født utenom amtet, de aller fleste kom fra Vestlandet. Samene er ikke medregnet.

I 1681 ble Finnmark og Nord-Troms gjort til forvisningssted for "tiggere, omstreifere, forbrytere, og tukthusfanger" Man vet ikke hvor stor denne forvisningsgruppen var, eller hvor mange som kom til Nord-Troms. Ordningen tok i praksis slutt i 1780-årene, men den ble ikke formelt avskaffet før 1842. Det var altså ikke bare til Australia kriminelle ble forvist. Det skal ha vært noen fra denne gruppen som slo seg ned i Skjervøy - området, men det er vanskelig å påvise hvem de var fordi de ofte giftet seg inn i norske og samiske familier, og mange flyttet ut og inn av området på den tiden. Vi vet heller ikke om noen av forfedrene til Seternesfolket var forviste tukthusfanger, men om så var, kan vi vel som australierne, trøste oss med at det ikke skulle store forbrytelsen til før en havnet i tukthus.

"Sommerlandet" - en egen "stat"

I kilder fra ca. 1520 skrives Skjervøy som Skerffø eller Skjrrfføenn. Første del av navnet er gammelnorsk og kommer fra skifer, som betyr nakent fjell.

Området som omfatter det gamle Skjervøy prestegjeld var omtrent ubebodd av andre enn samer inntil Danmark-Norge overtok på midten av 1600-tallet. Området hadde i uminnelige tider vært en korridor for rein og flyttsamer fra Finnmarksvidda, og fra grensefjellene ut til havet i vest. Samene fulgte villreinen på dens vandring fra sommer- og vinterbeite. Etter at samene begynte med tamrein, brukte flyttsamene med sin reinflokk den samme ruten til og fra sommerbeitene ved fjordene og på øyene. Denne korridoren var naturbestemt og ikke bestemt ved statlige avtaler eller forordninger. Samene kalte Skjervøy - området for "Sommerlandet".

Samene på sommerleir 1905

Landsdelen var samenes land og flyttsamene fulgte, med mesteparten av sine eiendeler, på reinens vandringer. Fiske og fangst var viktig også for samene. Dun og egg ble også sanket. Flyttsamene var avhengig av dette nomadelivet, og deres rett til utnyttelse av områdets resurser var uomtvistelig. Samene hadde vunnet hevd som burde være jevngod med lov og juridisk rett, men den holdt ikke mot dansk kongenes lov av 1240. På grunn av at området lå nordenfor "korngrensen" var det heller ikke særlig attraktivt for andre enn samer. En annen grunn var at samene skattla de som slo seg ned her.

Etter hvert som bestanden av villrein, oter og bever begynte å minke ble samene tvunget over i et nytt levemønster. Også skattetrykket økte, og samene ble beskattet av tre forskjellige nasjoner, i tillegg til at de var utsatt for plyndring, særlig fra nord. Nordmennene kunne kreve skatt østover mot Kvitsjøen. Russerne kunne, ut fra en traktat med Novgorod fra 1325, gjøre det samme helt vest til Lyngen. På 1500-tallet krevde de inn skatt helt til Malangen.

Presset på den samiske befolkning økte altså, og de måtte finne seg andre måter å livberge seg på. Det gamle nomadelivet fungerte ikke lenger, og fast bosetning ute ved kysten ble en løsning for mange. Men de som etter hvert fikk tamrein fortsatte nomadelivet, om enn noe forskjellig fra tidligere.

I Skjervøyområdet er det først og fremst på Skattøra, på sydenden av Skjervøya, en kan se de tydeligste tegnene på tidlig bosetning. De eldste hustuftene på Skattøra er fra ca. 4000 f.Kr. I nærheten av disse ligger også to hustufter fra 500-800 f.Kr. Disse er blant de få kjente tuftene i Nord-Norge og fra det siste tusenåret f.Kr. Litt lenger sør på Skattøra finner vi og flere sjøsamiske gammetufter fra 1600-tallet. En gamle varer som regel mellom tretti og femti år før den må fornyes. Fundamentene var enkle konstruksjoner som forvitret etter noen tid, og flere generasjoner gammer kan ha vært bygd oppå hverandre. Derfor kan man ikke følge utviklingen fra generasjon til generasjon.

På Gammelgården ved Taskeby er det også hustomter som skal være fra sen steinalder, (jernalderen?) men disse tomtene er ennå ikke undersøkt.

Skjervøy-området var egentlig ikke en del av det gamle Finnmarken, men hadde heller ikke direkte kontakt med de sørlige områder, selv om utenforstående nok regnet det som en del av Finnmark. Området hadde preg av å være en liten "randstat" mellom Troms og Finnmark, eller som før nevnt – en korridor der det ikke fantes noen fast bosetning. Øya Skjervøy ble fast tingsted i 1586 selv om ingen bodde der fast. Skjervøy prestegjeld omfattet både Kvæningen, Nordreisa og deler av Lyngen. Kvæningen og Nordreisa ble først utskilt som egne kommuner i 1866 og 1886. Det som vi i dag kaller Troms fylke, besto den gangen av to len – Senja og Troms. Senja len omfattet Sør – Troms fra Kvæfjord til Malangen, og Troms len resten av det som i dag er Troms fylke.

Kirka på Skjervøy

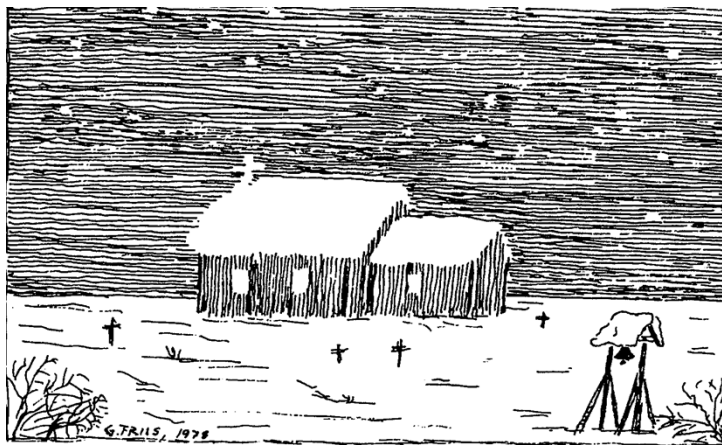
Det var kirken som ble begynnelsen, og som kastet det første streiflys over et hedningeland slik det heter det i Magnus Fugelsøys bygdebok om Skjervøy. I et pavebrev fra 1308 omtales denne kirke som "Den hellige Marias kirke i Trums, nær hedningene." det heter videre i bygdeboken: "Dette forteller oss at landet nord for denne kirken i Tromsøundet, både i Nord-Troms og Finnmark, var bebodd av finnene, som var hedninger, og der var ingen nordmanns gård". Skjervøy kirke hørte inn under kirken i Tromsøundet.

Den første bebyggelsen som kom på Skjervøya var sannsynligvis en kirke. Den ble oppført rundt år 1400. Kapellanens husvære under oppholdet på stedet, var et av de aller første hus på Skjervøy, en beskjeden nødtørftig bolig, sier Guttorm Friis. I manntallet av 1666 omtales imidlertid kirken som "opbygd af ny", noe som vel betyr at den gamle kirka ble fullstendig rehabilitert da. Etter hvert grodde det opp en lang rekke med kirkestuer langs fjæra, hvor folk som kom til kirke tok inn. Skjervøy fikk fast prest i 1660, og i noen år var han den eneste som bodde på kirkestedet. Nåværende kirke ble innvidd i 1728.

Petter Dass skildrer i "Nordlands Trompet" kirkens fremrykking i noen få, knappe linjer:

*"Man kaller det Tromsen
der Pastor har hus,
I Karlsøen tænder den annen et Ijus,
I Skjærvøen bygger den tredje."*

I katolsk tid tilhørte hele Skjervøya kirken. Etter reformasjonen ble kirkene tillagt kirkegodset i Norge og overført til Kongen.

Den første kirken på Skjervøy så kanskje slik ut, en enkel tømmerbygning med sakristi og klokkestøpul.
Tegning: Guttorm Friis.

Finnemisjonen

Finnemisjonæren Thomas von Westen besøkte Skjervøy i 1716 og gir da en dyster beskrivelse av forholdene. Han kaller Skjervøy for "Satans egen synagoge" på grunn av all den ugudelighet og trolldomsutøvelse som her var utbredt. Hovedårsaken til hans fordømmelse var nok at ingen møtte til den gudstjenesten han hadde tillyst.

Finnemisjonæren Thomas von Westen og Skjervøy med kirken på 1800-tallet

Von Westen fikk en dyktig medarbeider i prosten Henning Junghans, som kom til Tromsø i 1719. Han ble bedt om å ta seg av de forsømte kirker, og spesielt holde øye med samene i Skjervøy og Karlsøy som var "harde, grove og hengivne til trolldom". Junghans gjorde en stor innsats for samemisjonen, og i løpet av et par år var det bygget fem forsamlingshus for samene i Skjervøy.

Flere av samemisjonærene gjorde en betydelig innsats for å oversette religiøse bøker til samisk. Det første skrift for de norske samer kom ut i København i 1728. Det var Luthers katekisme med dansk og samisk tekst.

Den russisk-ortodokse kirke

Det var imidlertid ikke bare "samenes apostel" Thomas von Westen som forsøkte å kristne samene. Også den russisk-ortodokse kirke drev målrettet virksomhet. Den russisk-ortodokse kirke hadde et nært forhold til det mystiske og et positivt syn på naturen som gjorde at den østsamiske kultur til en viss grad ble inkludert i kirka. Dette var noe den katolske kirke ikke tillot. Den kristne lære skulle ikke befatte seg med noen element fra hedendommen. I Norge var det kun den østsamiske befolkningen, Skoltesamene, i Neiden/Pasvik området som opptok den russisk - ortodokse læren.

St. Georgkapellet i Neiden der den hellige Trifon drev misjonsvirksomhet på 1500-tallet.

Skoltesamisk gravplass i Nord-Finnland

Læstadianerne

De statlige kirkene har imidlertid ikke vært enerådende i Norge. Stadig flere mennesker baserte sin kristentro og sitt liv på omvendelse. Omreisende emissærer ble de nye forkynnerne. Med det spredte lekmannskristendommen seg både sørpå og nordpå. I nord var det læstadianismen som satte sine dype spor. Mot slutten av forrige århundre fantes det knapt et prestegjeld i Troms og Finnmark uten større eller mindre grupper av læstadianere. På midten av 1800-tallet gikk rykte om at folk i nordsvenske byer og bygder var blitt omvendt, og hadde gjort bot for sine synder. De hadde til og med sluttet å drikke, og levde et gudfryktig liv. Mannen bak bevegelsen var den anerkjente botanikeren og presten, Lars Levi Læstadius (1800-1861)

Læstadius forkynte lovens ord og evangeliets budskap, men han kjente også det folk han talte til og de forhold de levde under. Deres skarpe dagligtale formante han med billedspråk fra en kristen mystikk. Sanse- lig, manende og medrivende forkynte han fortapelsens forferdelighet. Læstadius oppfordret til et enkelt og strengt liv med pietistiske normer. Offentlig syndsbekjennelse og syndsforlatelse måtte til. Det holdt ikke å lese skriften. Bare gjennom den læstadianske forsamling ble syndsforlatelse mulig. I Skjervøyområ- det var vekkelsen svært utbredt, og de fleste som har vokst opp der har deltatt på vekkelsesmøter.

Christian Michelsen Heggelund ("Skjervøykongen")

Den første handelsmann på Skjervøy, og den mest markante i handelsstedets historie er uten tvil Chris- ten Michelsen Heggelund fra Æbeltoft i Jylland, som bosette seg på Skjervøy i 1662. Han var sønn av prest Christian Sørensen Heggelund f. 1570 og Karen Jensdatter fra Fyn i Danmark.

Christian Michelsen Heggelund ble bergensborger 15.8.1661, det vil si kjøpmann med handelsbor- gerskap i Bergen som ga enerett til å drive handelsvirksomhet i et bestemt område. Bergen var Nord- Norges kulturelle og økono- miske sentrum til langt ut på at- tenhundretallet selv om også Trondheim fikk privilegier til han- del på Nordlandene så tidlig som i 1574. Heggelund bodde først på Hakstein og Lille Taskeby og var på disse plassene et år, men flyt- tet året etter til Skjervøy. Det skal skytes inn at også Simavåg og Sandvåg gikk under Taskeby lille, og det kan hende at det var på en av disse plassene han først slo seg ned. Han hadde også leiet seg inn i Segelvik i Kvæningen i 1661, hvor han var husmann hos bonden Bjørn. På Skjervøy bygde han opp i alt 28 forskjellige bygninger til folk og fe.

Slik kan det ha sett ut på Skjervøy i "Skjervøykongens" tid. (K. Knutsen 1886)

Av bygninger oppførte Heggelund en hovedgård i to etasjer, og et våningshus i samme størrelse, fem fis- keboder, et stabbur, et finnestabbur og fire finneboder, fehus av tømmer, høylade, to svinehus, boder, sjåer, smie og naust.

Han hadde en stor jekt, en tendring og en fembøring, otringer, seksringer og fem føringsbåter. Hvor mye folk han hadde til å betjene alt dette vet vi ikke, og heller ikke hvor mye penger, utstyr og materialer han hadde med for å få alt dette i sving.

Han kan ikke ha flyttet rundt fra sted til sted med heile familien og alt det jordiske godset som han hadde med seg da han kom til Skjervøy. Det mest sannsynlige er at han har vært uten familie i området i ett el- ler to år før han bestemte seg for å slå seg ned på Skjervøy. Det kan òg være det var han som fikk med seg andre dansker til området. Clemet Rasmussen Oderup kom til Havnes omtrent samtidig med at

Heggelund kom til Skjervøy. Heggelund kan ha reist tilbake til Danmark og hentet familien og utstyret, eller familien kan ha ventet på han i Bergen.

Heggelund, eller "Skjervøykongen" som han etter hvert ble å hete på folkemunne, fikk fort monopol på all handel i distriktet, og det var få som ikke skylte han penger. Han hadde imidlertid ikke ord på seg for å være en hard inndriver av gjeld, til tross for at Petter Dass i "Nordlands Trompet" har gjort han uødelig med dette verset.

*Et røgte forleden i landet omdrog
At præsten udredning hos kræmmeren tog
Og var hannem skyldig en hooben.
Naar bonden en skilling paa Alteret gav
Sto kræmmeren bag og tog den deraf
Dat is na de dyvel to iopen.*

Etter Heggelunds død i 1694 fortsatte hans etterkommere handelen på Skjervøy, men fisket slo fullstendig feil før århundreskiftet, og det ble sagt at hele Nord- Norge var insolvent. Da den nye kirken ble bygget (fullført i 1728) var det ingen handelsmann på stedet.

Epitafiet over Christian Michelsen Heggelund

Epitafiet over Christian Michelsen Heggelund.
Fra [Norske epitafier 1537–1700](#) (UiO)

For å markere sin stand, og vel for å vise at han var en gudfryktig mann, ga Heggelund et stort maleri, eller "Epitafi" til Skjervøy kirke. Bildet viser handelsmannen sjøl, hans to hustruer Karen Andersdatter og Maren Jørgensdatter Kastens og barnene: 1. Christen, 2. Michel, 3. Anders, 4. Jørgen, 5. Christian, 6. Else og 7. Anne

Else var fra første ekteskap, og moren var Karen Andersdatter. Else giftet seg med Thomas Arild, og de bodde mesteparten av tiden på Valan, hvor hun døde 1696. Han var lensmann i Skjervøy.

Heggelund ga også mange andre ting enn epitafiet til kirken, bl.a. en altertavle, døpefont, m.m., men det meste ble fjernet da kirken ble ombygd i 1878. Flere malerier på tre samt et gammelt skip ble solgt på auksjon. Det eneste man reddet av det som ble kastet ut av kirken var Heggelunds epitafium som kirkesanger Jørgensen i Simavåg kjøpte for 5 kroner, og som skoleinspektør Hage-

mann fant i 1900 og kjøpte det for 10 kroner. Sogneprest Anton Bøckman fikk bildet som lån i 1930, men det var først etter restaureringen av kirken i 1957 at bildet fikk permanent plass i kirken.

Under gravearbeider på området der Heggelund hadde sin forretningsgård er det blant annet funnet en dørhelle med Heggelunds initialer og årstallet 1662, som antakelig er tidspunktet da hovedbygningen ble reist. Under dørhellen ble det funnet en slangeformet gullring merket CHLSNJD. Denne ringen er i de senere år kopiert og lages både i sølv og gull. Både etterkommere av Heggelund, og andre på Skjervøy pryder seg den dag i dag med kopi av denne ringen. Se- ternesfolket bruker ringen som gave til hverandre ved større jubileum.

Etter at Heggelunds handel på Skjervøy var avviklet, gikk det nesten hundre år ingen til det kom fastboende handelsmann på stedet. Det var da Henrich Klæboe Rask fikk kongens gjestgiver- og handelsprivilegium i 1799.

De fleste forsyner sine Huser med Mel, som hentes fra Bergen en temmelig del, så meget som jektene bærer. (Petter Dass)

Taskeby

Taskeby er en landtunge på øya Kågen. Hvorfor halvøya har fått dette navnet er det ingen som har gitt et fullgodt svar på. Samene kalte Kågøya for Gavvir. Navnet Taskeby er sammensatt av to ord: taske og by. Taske skal komme av formen på landskapet som ligner en pose. By kommer av det gamle navn bø - gård. Denne forklaringen er ikke akseptert av alle, og det kan vel hende at også dette er en mislykket oversetting fra samisk.

Den første innbyggeren en kjenner til at bodde på Taskeby var Karli Thygesen. Han må ha vært født rundt 1570, men årstallet er usikkert. En vet ikke om han var født på Taskeby, eller om han var innflytter. Thygesen er mest sannsynlig et dansk navn, og opphavet kan være en dansk fogd med samme navn som var stasjonert i Finnmark, men dette er gjetninger.

Etter tilbakegangen på Skjervøy overtok Taskeby som det ledende handelssenter i Skjervøy på 1700-tallet. Det var brødrene Jens og Anders Nilsen Borch, som begge drev handel på Bergen, som tok til her. Panteregistret viser at Jens Nilsen Borch fornyet bygselen på Taskeby store i 1712 og 1718, mens Anders Nilsen Borch, som også var

I Tromsen har ingen Mand Plog eller Harv,
dem levnes ei Sæd eller Aker i Arv,
han Jorden i Furer ei velter.
I Dybet herunder de søger sit Brød,
og når det misliges, da lider de Nød
og megen stor Armod forsmelter.

Petter Dass

postbonde, bygslet Taskeby lille fra 1707, men ingen bodde der, så han ville vel helst gardere seg mot konkurrenter. Han fornyet bygselen på Taskeby lille siste gang i 1718.

Anders og Jens Nilsen Borch på Taskeby var lagrettemenn i Skjervøy tinglag. I matrikkelen for 1723 er Lille Taskeby oppført som prestebolig. Stedet var tenkt som sete for mulige presteenker, men det var ingen presteenker som flyttet dit. Vi skal senere se at vår slekt har røtter til både Heggelund på Skjervøy og til brødrene Nilsen Broch på Taskeby.

Veksten i folketallet var svak, og slik fortsatte det ut over første del av 1600-tallet. Til sine tider var stagnasjonen så påtakelig at en kunne frykte at en tilbakeflytting sørover var på gang. Av skattelistene fra 1687 ser man at folketallet var ytterligere redusert. Skjervøy prestegjeld hadde da bare 31 skattemenn og 6 husmenn, med til sammen 37 hovedpersoner. Befolkningen var da mindre enn hundre år tidligere. Helt på slutten av 1600-tallet var det en fremgangsrisk periode med sterk vekst i folketallet. Den norske befolkning ble fordoblet i løpet av 30-40 år fram til 1700.

Største delen av befolkningen bodde i gammer, og investeringer til nytt hus på et nytt sted var overkommelig. Det er verd å merke seg at samer ikke ble regnet med blant bosetterne. Det skyldes vel til en viss grad at ikke alle samer var fastboende, men de ble heller ikke regnet med som likeverdige nordmenn.

Da Christian IV var på reise til Finnmark og Kolahalvøya i 1599 fastslo han at det ikke fantes alminnelige hus i området, annet enn små jordhus, som er hytter, bygd av torv og stein. Noen av husene er bygd langt ned i jorda.

Slik kan leilendingene ha bodd. bildet er fra Island 1900

På skattetinget som ble holdt i

1719 ville fogden vite hvorfor det var så få husmenn som betalte skatt. Lagmennene svarte at de fleste leilendinger bodde i gammer og derfor ikke kunne skattes som husmenn. Lagmannen tok opp spørsmålet år etter år, men det var ingen endring.

Etter enda noen år var fogden frem på igjen: Nå hadde vel husmennene i Skjervøy bygget hus? Han hadde hørt rykter om skuter som seilte nordover fullastet med bygningsmaterialer. Lagmennene svarte at her var ingen endring.

Senere fraktet fiskeoppkjøpere tømmer og bygningsmateriale fra Bergen til området, og de rikeste kunne etter hvert bo i trehus. Etter hvert som Pomorhandelen kom i gang på 1700 – tallet kunne folk få tak i materialer fra Russland, i bytte med fisk.

Pomorhandelen

I føreste halvdel av 1700-tallet kom pomorhandelen skikkelig i gang, men samhandelen med folket i nord hadde sine røtter langt tilbake i århundrene. Ottar fra Lenvik, som levde i siste halvdel av det 9. århundre, forteller at han var med på åpne en ny handelsveg østover mot Kolahalvøya. Kontakten mellom Finnmark og det russiske kystlandet langs Murmanskysten og Kvitsjøen fortsatte gjennom hele middelalderen. Russerne kom med sine lotsjer og senere skonnerter til Nord-Troms og Finnmark, og byttet bl.a. mel og salt med rå fisk. Denne trafikken kom i konflikt

med hanseathandelen, men verken Hanseatene eller danskekongen greide å stoppe den. Nordmennene hadde stor fordel av de nye handelsforbindelsene, og de trosset derfor styresmaktene. Til slutt ble handelen på visse vilkår godkjent både av de dansk-norske og russiske myndigheter.

Russiske handelsfartøy i Tromsøysundet 1867. Foto J .A. Friis

Russerne produserte salt ved Kvitsjøen

Russerne kunne altså kjøpe fersk fisk i "makketiden" fordi de saltet fisken. Saltet var en forholdsvis kostbar artikkel på den tiden, men russerne produserte det billig i Kvitsjøområdet, særlig på Solovetskyøyene. I tillegg til at monopolhandelen på Bergen ble brutt da pomorhandelen kom i stand, kunne fiskerne fiske hele året, også om sommeren. Fisket om sommeren var langt å foretrekke framfor vinterfiske, da det ofte var storm og kulde.

Under den store nordiske krig 1700 – 21 ble handelsforbindelsene sørover vanskelig, og handelen med russerne vokste fram. Særlig viktig var det å få fram forsyninger av korn og mel.

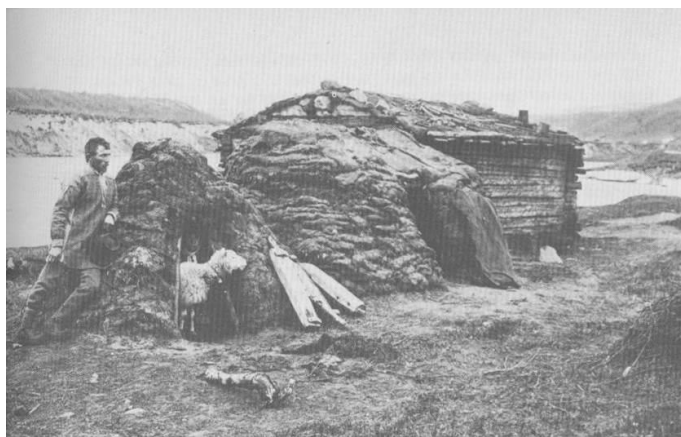
Kampen for tilværelsen ble betraktelig lettere da folk kunne handle direkte med pomorene. Handelen med russerne varte til rundt 1920, da Sovjetunionen satte en stopper for denne trafikken.

"Randstatens" nye innbyggere

Som før nevnt var Skjervøy å betrakte som en liten randstat mellom Troms og Finnmark. Denne særstilling mistet området etter at Danmark/Norge hadde vunnet krigen med Sverige i 1613. Nå ble det viktig for dansk kongen å ta i bruk området. Det første som ble installert var kirker og prester, men det gikk heller tregt med å få dansk-norsk fotfeste i området. I 1681 fikk bergensborgerne monopol på finnmarks-handelen. Monopolbestemmelsene var vidtrekkende og omfattet mer enn ren handelsvirksomhet. Dansk kongen overlot forvaltningen av hele området til magisteren i Bergen. Motytelsen var en fast årlig avgift, i tillegg til at byen skulle sørge for forsyninger til befolkningen og bidra til befolkningsvekst i området. Det er usikkert om byen måtte betale hele utrustningen for alle pionerene som dro nordover, eller om de bare fikk en slags støtte til "utvandringen". Som vi har sett før, ble området i 1681 gjort til forvisningssted for datidens kriminelle, men det kom mange andre, særlig vestlendinger.

De fleste av våre danske forfedre var allerede vel etablert da Bergen overtok, og det er tydelig at en del velstående og godt skolerte personer dro fra Danmark til det nye land i nord.

I henhold til Norges fiskerihistorie var det godt fiske i området fra ca. 1660 til ca. 1690, og det ga stor lønnsomhet for de som var utstyrt med handelsprivilegier.

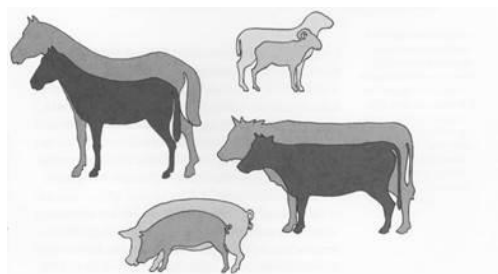

Slik kan mange av våre forfedre ha bodd. Dette er fotografi av Neidensamer fra 1880 - årene

Det var fiske og husdyrhold som var bærebjelkene i kystfolkets økonomi. Husdyrene var sau og kyr, og sannsynligvis også geit. Man vet ikke sikkert hvor gammelt det samiske husdyrholdet langs kysten er, men allerede på midten av 1500-tallet betalte samene skatt med bl.a. saueskinn. Datidens dyr er ikke direkte sammenlignbar med de vi finner i fjøsene i dag. Kyrne var nøysomme og små, og ble kalt "finneku". Slaktevekten var på ca. 70 – 80 kilo

Verken Tromsø eller Hammerfest var byer på den tiden, så det ble langt å dra til handelsmannen. Hammerfest ble grunnlagt i 1787, Vardø i 1788 og Tromsø i 1794. Byene vokste ikke fort, og ved folketellingen i 1801 var folketallet under hundre i alle tre byene. Nordlandsjektene tok det mest nødtørftige av varer

Å bosette seg i Skjervøyområdet på den tiden var nesten som å ta utrustning til Svalbard. Innflytterne måtte ha med seg det meste de trengte av mat, materialer, fiske-redskaper, husdyr og klær. Sjøsamene som holdt til i området bodde i gammer, og de laget sin mat og sine klær av det som naturen gav. De danske innflytterne var bedre vant. De fleste var vokst opp i byer eller tettsteder hvor husene var av tre eller stein. Om danskene hadde med seg alt utstyr hjemmefra er usikkert, men noe ble i alle fall handlet i Bergen.

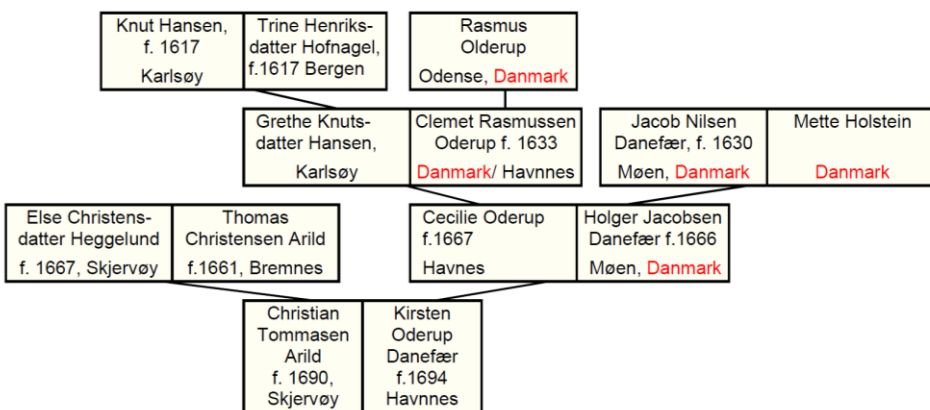

Husdyrene i middelalderen var små sammenlignet med dagens raser, men finneku enda mindre

med fra Bergen når de hadde vært der med en fiskelast, og oppkjøperne fra Bergen byttet igjen varer med tørrfisk når de kom nordover. Handelsvarene i Bergen kjøpte de for betalingen de fikk for tørrfisken. Da pomorhandelen kom i gang på 17-hundretallet fikk bergenshandelen stor konkurranse fordi folk da som nevnt ovenfor kunne bytte til seg forbruksvarer med rå fisk.

Oderuppene

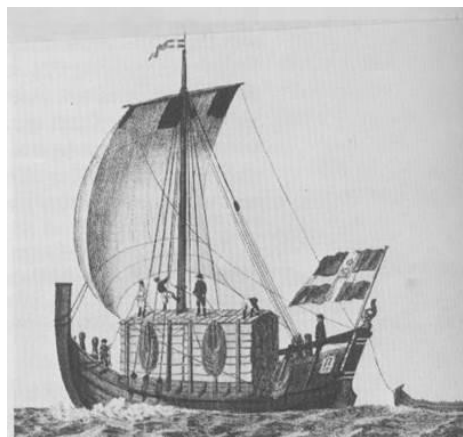
Ikke alle innflytterne baserte sin virksomhet på handel. Landsdelen manglet fullstendig et administrativt apparat, og noen av danskene satset på dette, det gjorde også flere andre av våre forfedre. Oderup hadde sitt hovedkvarter på Havnes, og stedet var i mange år administrasjonssenter for Skjervøyområdet.

Clemet Rasmussen Oderup var født i Odense i Danmark og ble Bergensborger på samme dag som "Skjervøykongen" i 1661. Han var gift med Grethe Knudsdatter, datter av Knud Hansen på Karlsøy og Trine Hofnagel fra Bergen. Trine var datter til en dansk skolemester som hette Henrich Hofnagel som virket i Bergen, og hun var sannsynligvis barnebarn eller niese til den kjente historikeren Michel Hofnagel fra Bergen, som skrev ned dagsaktuelle ting som hendte i Bergen i perioden 1622 til 1664. Hofnagel skrev på høy- og plattysk. Noe er oversatt og gjengitt i "Norske Magasin II", ellers er det lite eller ingen informasjon om mannen.

Oderuppene var lensmenn i Skjervøy i flere generasjoner. Oderup festet Store- og Lille Follesøy, og i Prestemantallet 1664-66 er han benevnt som Clemet Rasmussen, Bergensborger, leier av 2 våger 2pd. jord. Han hadde to drenger til å drive gården. hans eldste sønn Rasmus var da 6 år.

Lensmannsbestillingen trådte i kraft i 1665. Follesøy var et godt utgangspunkt til å overta Rotsund eller Havnes når leiligheten bydde seg. Det skjedde i 1672 da tidligere lensmann Lauritz Nilsen delte gården Havnes med han. Som lensmann hadde Oderup rett til å drive gjestgiveri og vertshus på Havnes.

Nordlandsjakt med dekkslast

Han hadde ikke handel, men "hadde sin næring fra sjøen", hva nå det måtte bety, men sjøl var han neppe fisker. Oderups to sønner, Rasmus og Knut Oderup bosatte seg på Sør-Rotsund, og begge var postførere eller postbønder som de ble kalt på den tiden. Rasmus ble lensmann etter sin far og flyttet da til Nord-Rotsund da denne storgarden ble delt.

Oderups datter Cecilie giftet seg med Holger Jacobsen Danefær.

Danefær

Holger Jacobsen Danefær, er en annen markant stamfar som var født i Danmark i 1666. Han ble altså svigersønn til Clemet Rasmussen Oderup, og han overtok som lensmann etter svigerfaren. Hva som skjedde med Rasmus, sønn til Oderup, som tidligere hadde overtatt lensmannsstillingen vites ikke. Faren til Holger hette Jacob Nilsen Danefær, f 1630 på Møen, død etter eventyrlig levnet 1676 ved Wismar under felttog der. Moren hette Mette Holstein. Ettermålet til Holger er ikke av de beste. Han skulle være en krangleveren og temmelig vidløftig fyr som i årenes løp laget mange vanskeligheter både for seg sjøl og andre.

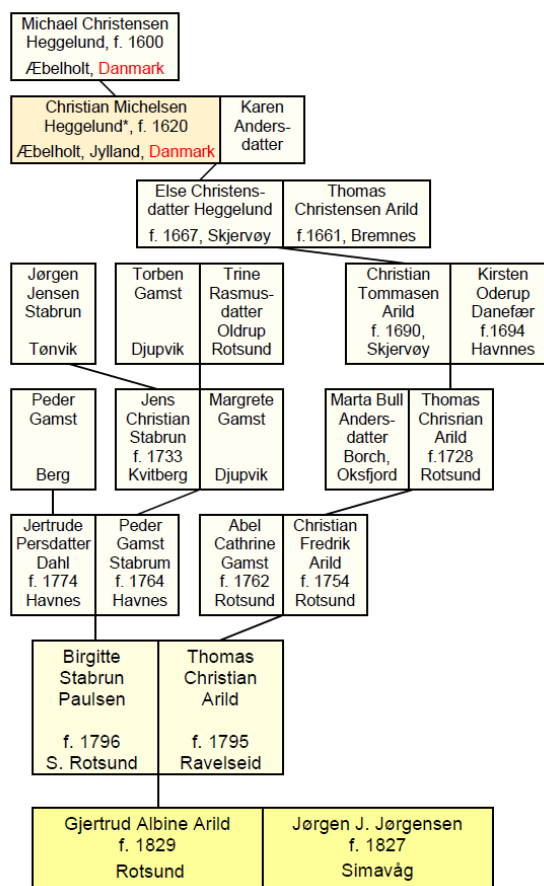
Holger Danefær nevnes i Justisprotokollen både i 1717 og 1725 i forbindelse med en krangel som han fikk i stand. han var handelsmann på Havnes, men det gikk vel ikke så godt. Han gikk under navnet Trondheims løsgjenger. Senere må det ha gått bedre, og han ble etter hvert en velholden mann etter sin tids forhold. I folketellingen fra 1702, da han var 36 år står det at han står seg vel og har handel med kredditt fra Bergen.

I tiden etter 1700 tvang lensmann Holger J Danefær samene til å forlate Rotsundet for å gi plass til en lensmannsgård her. Det var Rasmus og Knut Oderup, sønnene til Clemet Rasmussen på Havnes som bygde gården. En stor samefamilie på anslagsvis 40-50 personer måtte forlate området. Senere, i 1739, måtte samene atter flytte fra Spåkenes fordi sønnen til Rasmus Oderup var blitt lensmann og måtte ha en ny gård der. Det ble opplyst at gården på Spåkenes var et nybrott, mens det i virkeligheten var en gammel boplass for samer. Saken ble imidlertid greit ordnet mellom lensmannen og fogden som bestyrte kongsgodset. Vi får håpe at genene til lensmennene Holger ikke har fått for stor plass i etterslekten.

Arild-slekten

Omtrent samtidig med Holger dukket en ny danske opp. Det var Thomas Christensen Arild, f. 1661 i Danmark. Han ble gift med Else Christensdatter Heggelund, f. 1660. Hun var datter av han som senere ble kalt "Skjervøykongen". Thomas var lensmann i Skjervøy tinglag og bodde på Valan. Deres sønn, Christian Tomasen Arild, f. 1690 ble gift med Kirsten Oderup Danefær, datter av Holger Jakobsen Danefær, "kranglefanten" fra Havnes. Derved var mange danskeslekter knyttet sammen, og Holger Danefær oppnådde å bli godtatt blant de kondisjonerte. Christian Tomasen Arild hadde, da han døde 1743, vært klokker i Skjervøy i 30 år.

En av sønnene til Christian Tomasen Arild og Kirsten Oderup Danefær, hette Tomas Arild og var født i 1728. Han giftet seg med Marta Bull Andersdatter Borch fra Oksfjord. Hennes slekt kan trekkes tilbake til enda en danske som hette Iver Nilsen f. 1530 og som bodde i Trondheim. Etterkommerne til Nilsen slo seg ned i Maursund, Oksfjord og Taskeby.

Gamst -slekten.

En annen av våre forfedre hette Torben Sørensen Gamst, f. 1682, ble første gang gift med Trine Rasmusdatter Oderup fra Havnes, og andre gang med Abel Cathrine Danefær. Vår slektning Margrete f. 1725 som var gift med Jens Christian Stabrun er fra første ekteskap. Torbens far var Søren Pedersen Gamst på Loppa. Navnet skriver seg fra en landsby i Gamst sogn i Ribe amt i Søndre-Jylland. I 1686 kjøpte Søren handelen på Loppa, og da kom han enten fra Sør-Norge eller direkte fra Danmark. Han giftet seg med datteren av sognepresten på Loppa, Torben Reiersen, og konen var Margrete som døde i 1719. Det var altså deres sønn Torben, som gjennom sine to ekteskap grunnla Gamst -slekten i Rotsund-distriktet og Kiil-Gamst -slekten i Djupvik.

Torben Sørensen Gamst, som var oppkalt etter sin bestefar Torben Reiersen, var jekteskipper og bodde i Djupvik. Han var i mange år kirkeverge og regnskapsfører for Skjervøy kirke. Han døde i desember 1769 og ble 87 år. Torben Gamst annet ekteskap med Abel Cathrine Danefær ga 6 barn. Av disse var Søren Torbensen Gamst f. 1736 og han døde i 1802. Han ble gift med Aleth Cathrine Kiil f. 1739. Deres sønn Anders Kiil, f. 1768, ble stamfar for Kiil – slekta i Djupvik. Etterkommerne forlot Gamstnavnet og tok i stedet morsnavnet Kiil. Haakon Rasch Kiil på Skjervøy var direkte avstamninger fra Torben Gamst, og dermed i familie med Jørgensen-slekten — om enn langt ute.

Parti fra Loppa. Sommerhuset til Jan Ole Gamst lengst til høyre.

Stabrun- slekten

Den første vi hører om er Jørgen Jensen Stabrun fra Tønvik. Hans sønn Jens Christian Stabrun var født 1733 på Kvitberg i Kvenangen. Jens som var skolemester og klokker giftet seg med enken etter Morten Heggelund som døde i 1751. Hennes navn var Margrethe Gamst, hun var født i Djupvik i 1725. De flyttet til Havnes. Det kom 9 barn, men bare 6 er kjent. Etterkommerne giftet seg inn i slektene Gamst, Kiil, Dahl m. f. Sønnen, Peder Gamst Stabrun ble gift med Gjertrud (Jertrude) Persdatter Dahl fra Havnes. Hun var datter av Peder Gamst fra Berg. Vår tippoldemor, Birgitte Stabrun Paulsen f. 1796, mor til Gjertrud Albine Arild, var datter av Peder og Gjertrud.

Alle de hittil nevnte personene var altså stamfedre til vår oldemor Gjertrud Albine Arild f. 1829 i Rotsund. Hun var gift med vår oldefar Jørgen J. Jørgensen i Simavåg. Hennes slektsrekke er lang, og mange flere markante personer kunne vel ha vært trukket fram. Et fellestrekk for de fleste av dem er at de hadde sine røtter i Danmark.

Skjervøygodset og Mor Lyng

Danskekongen, Fredrik III, solgte i 1666 sine eiendommer, som han hovedsakelig hadde tatt fra samene, til kammerjunker Joachim Irgens for 100 000 Rdl. Godset ble senere stykket opp og solgt til mange forskjellige. Det såkalte Skjervøygodset ble fraskilt som en egen enhet. Skjervøygodset hadde mange forskjellige eiere, den mest kjente er Ovidia Fredrikke Hyssing, bedre kjent som "Mor Lyng" som var født på Sand i 1766 og døde i 1848, 82 år gammel. Hun overtok eiendommene etter sin mann. Seternesfolket er ikke i slekt med "Mor Lyng", men hun fikk stor innvirkning på hele området, både før og etter sin død, derfor er noe om henne tatt med.

Ovidia Hyssing ble i 1793 gift med fagedfullmektige Thomas Andreas Lyng og de flyttet fra Rotsund til Havnes og ble derved de første selveierne av Havnes gård. De hadde gjestgiverbevilling og drev handel. Thomas Anders Lyng, som var født i Verdal døde på Havnes 1817. Ovidia ble gift med John Hysing, men da også ham døde måtte hun selv overta driften av gården, handelen og bestyrelsen av Skjervøygodset. Hennes fullmektig, Ole Halden var henne til stor hjelp i dette arbeidet. Hun hadde i sine to ekteskap 12 fødsler, men ingen av barna levde opp.

Mor Lyng ble heller ikke forskånet for andre problemer.. Da hun i 1790 -91 oppholdt seg i København for å ivareta sine affærer, inntraff en redselsfull hendelse i hennes hjem i Rotsund. Før hun reiste skal hun ha gravd ned i kjelleren sitt sølvttøy og andre verdigjenstander. En dag mens folkene var ute på arbeide hadde to menn, Moses Samuelsen og Mikkell Hansen brutt seg inn i kjelleren hvor de fant alle verdigjenstandene. De ble imidlertid overrasket av to kvinner, Aasillie Andersdatter og Karen Larsdatter. Begge kvinnene ble drept, og Moses og Mikkell rømte over fjellet til Nordreisa. De ble senere arrestert og satt i arrest i Sør-Rotsund. Det meste av tyvgodset ble funnet. De satt i fangenskap hele vinteren, men våren 1791 lykkes de å få tak i økser, og de drepte tre menn og de stengte kvinner og barn inn i huset. Så tok de med det de fant av verdisaker, samt våpen og ammunisjon og rømte igjen. De ble senere tatt, og Moses døde i arresten før dommen falt. Fengselsforholdene var neppe særlig humane på den tiden. Mikkell ble henrettet på en holme utenfor Spokenes. Hvem Moses og Mikkell var sier ikke historien noe om. Navnene gir heller ikke noen pekepinn om hvor de kom fra. Kanskje var de oppvokst i distriktet, men de kan også ha vært forviste tukthusfanger som var plassert her oppe.

Mor Lyng ble viden kjent som et hjelpsomt og hjertegodt menneske. Til henne kunne alle gå med sine sorger og bekymringer, og hun hjalp mange fattige mennesker. Ettersom hun selv ikke hadde egne barn tok hun til seg pleiebarn, foreldreløse og fattige folks barn. I alt hadde mor Lyng 32 pleiebarn under sin beskyttelse.

Skjervøygodset ble etter Mor Lyngs død delt opp, og hennes formue ble bl.a. plassert i legater til beste for bl.a. fattige og husmenn i Skjervøy prestegjeld. Legatet ble kalt for "Ovidie salige Lyngs Legat". Legatet bar derved videre den gamle damens omsorg for de svake i samfunnet, selv etter hennes død.

Ved hennes død i 1848 omfattet proprietærgodset hele 471 gårder rundt om i Kvæningen, Nordreisa og Skjervøy, til en samlet takst på 19.278 Spd. I 1851 ble det dannet en forening som fikk navnet "Foreningen til Ophevelse af Leilendingsvesnet i Skjervø." Foreningen kjøpte etter hvert alle eiendommene til

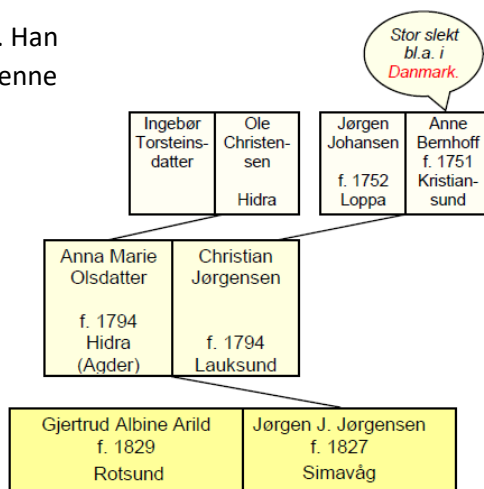
Skjervøygodset, og solgte dem videre til oppsitterne på rimelige betingelser. I Kobbepollen var det en gård som tilhørte Skjervøygodset, i Taskeby store fire eiendommer, og i "Taskeby lille" eiendommen som Henrik Kobi bykslet.

Klokke-Jørgen slekten

Nå går vi over til å følge slekten til vår stamfar i Simavågen. Han var sønn av Gjertrud Albine Arild og Jørgen J. Jørgensen. Denne gang begynner vi med han, og følger vi slektene bakover.

Jørgen og
Alberte
Jørgensen

Jørgen Gerhard og Alberte Marie, vår farfar og farmor i Simavåg, fikk følgende 10 barn:

- Alf f. 1901, gift med Amanda Seppola, fra Sirkastakka i Kvæningen, de fikk 12 barn.
- Ragnvald Edvin f. 1902, gift med Dagny Kristiansen fra Arnøyhamn, de fikk 9 barn.
- Olga Marie f. 1904, gift med Johan Hansen, Flakstad i Lofoten, 5 barn.
- Jørgen Albert f. 1906, d. 1963. Han var ugift og bodde på farsgården i Simavåg.
- Olaf f. 1908, d. 1909.
- Otta f. 1910, gift med Jens Mølleng på Hysingjord i Nordreisa, de fikk 8 barn.
- Dagny f. 1913, gift med Johannes Hansen fra Flåten. De bodde i Selbuvika og fikk 6 barn.
- Bergliot Joakima f. 1914, gift med Arne Kvamme, Kågelv i Maursund, de fikk 3 barn.
- Johanna Emilie f. 1918, gift med Albert Olaussen i Nordreisa, de fikk 8 barn
- Sigrid Oliva f. 1920, gift med Edvard Johannesen fra Kamøyvær i Finnmark, de fikk 14 barn. De bodde ved Taskeby. Sigrid døde som den siste av søsknene i januar 2007

Parti fra Sima-
våg før alt ble
brent i 1944

Jørgen og Alberte fikk altså 51 barnebarn til tross for at to av deres barn døde barnløse, men vi vet at det var minst to til som var født utenfor de nevnte ekteskap, og som ikke ble tatt med i tellingen på den tiden.

Hardt arbeide

«Det var hårt på den tiden, vi gick sex om sex»—sang Evert Taube i en av sine mange sjømannsviser, og det kunne sandelig også være hardt å livberge seg i en liten robåt på fiske. De gikk ikke vakter slik Taubes sjøfolk gjorde, men de måtte stå på i all slags vær til garn- eller linelenken var oppe, eller så lenge fisken beit. Deretter skulle fisken sløyes og leveres eller henges.

Simavåg-folket var heller ikke noe unntak. Bente Folvik har, som vi tidligere har sett, skrevet en bok om "Jenteliv" hvor hun sier noe om dagliglivet til jentene i Simavåg. Ikke til forringelse for jentene, men guttene hadde også den samme skoleveien og det samme utstyret, og bare skoleveien ville vel være uoverkommelig for unger flest i dag.

Ungene var regnet som voksne når de var ferdig med konfirmasjonen, men før den tid måtte de ha lært mest mulig av det yrke de skulle ut i, det gjaldt både jenter og gutter. Valg av yrke var som regel gitt, i alle fall for de normalt utviklede. Simavåg-guttene var kraftige karer som hadde alle forutsetninger for å bli gode fiskere, og de kom tidlig i lære hos faren. Allerede som skolebarn drev de alene med fjordfiske hjemme, og de dro stadig lengre ut. En historie som ble fortalt om da Alf og Rangvald var i femten – sekstenårs - alderen var omtrent slik:

"Grytidlig om morgenen rodde de fra Simavåg til Rotsund for å hente agnsild til en line etter vårtorsk. Dette er en strekning på over tre mil hver vei. Da de kom hjem egnet de linene og rodde ut og satte den."

Hvor mye fisk de fikk sier ikke historien noe om. Dette var en prestasjon som vel få toppidrettsfolk hadde maktet i dag. I Mauresundet er det ofte sterk strøm, og de hadde neppe medstrøm begge veier. Om de hadde seilvind vites ikke, men jobben var i alle fall respektabel.

Slik så de vanligste bruksbåtene til heimefiske ut. Den nærmeste spissbåten er av noenlunde samme type som den Ragnvald og Alf kjøpte. Foto: Arkiv Tromsø Museum.

Hjemmefiske med juksa.

Ragnvald og Alf kjøpte seg senere en større robåt til bl.a. å drive Lofotfiske. Før den eldste av dem var 20 år sendte de båten til Lofoten og fisket der, sammen med en tredje person. Linefiske fra en treroring var hardt, og de måtte ofte kappro med åttringene og fembøringene om å komme først på feltet. Når treroringen var tom klarte de likevel å holde større fart, men se større båtene prøvde som regel å ro så tett til hverandre at de små båtene ikke kom forbi. Det var viktig å komme først og få den beste posisjon, særlig når lina skulle settes.

I båten hadde de faste plasser og oppgaver. Én drog lina over en rull i baugen, mens den andre kveilet lina, tok seg av fisken og auste båten. Den tredje måtte som regel ro for å holde båten opp mot vinden. Den siste jobben kaltes for å andøve.

I Alf`s begravelse fortalte Ragnvald denne episoden til Roald, sønn til Alf:

”En dag med ruskevær hadde de fått ganske mye fesk, og båten var tung. Alf sto i baugen og drog lina og så en stor sjø komme inn mot båten. Vi skjønnte alle at nå kom båten til å bli fylt med sjø. Ragnvald tok en pause og sa: Vet du hva far din gjorde? - han satte ryggen mot slik at sjøen ble kløyvd, og mesteparten av sjøen kom på utsiden av båten.”

Uvørent fiske fra dory. Foto: Havforskningsinsti-

Jentene fra Simavåg: Otta, Bergliot, og Olga

Bergliot og Sigrid i godt voksen alder

Senere kjøpte Rangvald og hans onkel Adolf en 48 fots skøyte med 35 hk Rapp. Skøyta het ”Aslaug”, og var en prektig båt etter den tids målestokk. Alf ble ikke medeier fordi han hadde mer enn nok med å klare avdrag på gjeld på et småbruk han hadde kjøpt av morfaren på Taskeby.

De drev allikevel fiske sammen, særlig på Lofoten, men også på Finnmarksfiske. Den første tiden drev de juksefiske fra båten og fra doryer. Det var alltid konkurranse mellom doryene om hvem som fisket mest.

Adolf var kjent som en utålmodig og hissig mann, som forlangte at tingene skjedde raskt. Han var sjef på dekket og Alf og de andre var med sine hjelpesmenn ute og fisket fra doryene.

En dag Alf var sein med å komme til skutesiden ble Adolf irritert. Da doryen kom opp langs siden hoppet han ned for å få fisken raskt ombord. Alf tok dette som en fornærmelse. Han grep onkelen i buksebaken og slengte han inn på dekket. Etter det ble han ikke tilbudt hjelp med å hive opp fisken.

Opphavet til denne historien vet jeg ikke, men den ble av og til fortalt av sambygdinger for å illustrere kjempekrefte til Alf.

Jørgen Gerhard, fiskerbond, kirketjener og politiker

Det var Jørgen Gerhard som reddet epitafiet over Christian Mikkelsen Heggelund da det ble solgt på auk-
sjon for 5 kroner i 1878 (se ovenfor under Skjervøykongen). Jørgen Gerhard var småbruker, fisker og kir-
ketjener og tok aktivt del i lokalpolitikken for Venstre. Han hadde en rekke kommunale tillitsverv og satt i
kommunestyret, men ble aldri ordfører. Det fortelles at han i 1890- åra, før han hadde overtatt gården,
kjøpte et jordstykke på 50x50 meter på Kågen for å få stemmerett. Det var denne ordningen som ble kalt
"Myrmannsvesnet". Jørgen døde i 1950 og Alberte døde i 1960.

Jørgen Johan Jørgensen

Vår oldefar, Jørgen Johan Jørgensen f. 1824 i Simavåg, d 1907 Han var gift med Gjertrud Albine Thomas-
datter Arild, f. 1829 fra Rotsund, d. 1893.

I henhold til folketellingen av 1865 var Jørgen J. leilending og fisker. Gården Simavåg hadde 1 hest, 5 kyr,
11 sauer og 8 geiter. gården produserte 2,5 tønner potet. I folketellingen for 1876 er Jørgen titulert som
politiassistent, fisker og gårdbruker. Da er buskapen forandret til 1 hest, 4 kyr, 20 sauer og 10 geitet. Pro-
duksjonen på gården var satt til 4 tønner potet og 4 tønner rotvekst.

Jørgen og Gjertrud fikk følgende barn: Adolf, Jørgen Gerhard, Birgitte, Thomas Ingebrigt, Kristine, Jørgine
og Oline. Adolf overtok farsgården i Simavåg. Han var gift med Marie Johansen fra Snemyr i Nordreisa.
Han var medeier i fiskebåten Aslaug. Jørgen Gerhard, Seternesfolkes farfar, ble også boende i Simavåg,
hvor han fikk overta en part av farsgården og klokkerjobben på Skjervøy.

Birgitte ble gift med Leonard Eriksen fra Eide. De bodde først på Perlarsanes, omtrent der broa går over
fra Kågen til Skjervøy. Siden flyttet de til Kobbepollen og deretter til Simavåg. Birgitte og Leonard hadde
mange barn, bl.a. Kristian som bodde på Skjervøy. Han var først gift med Jensine Gundersen fra Uløy-
bukt, og deretter med Marta Mathinsen fra Kågen. Også de fikk mange barn, deriblant Arne som ble gift
med Astrid fra Seternes.

Kristian Eriksen var en viktig person for lo-
kalsamfunnet og for hele Nord-Troms. Han
var en av initiativtakerne og eierne bak
Skjervøys første kraftverk som blei bygd på
Kågen, og han var en av tre grunnleggere
og eiere av Skjervøys første skipsverft, hvor
også mange av sønner arbeidet hele sitt liv.

Thomas ble oppfostret hos sin onkel Ole
Jørgensen i Jøkelfjorden. Hans kone var fra
Kvænangen. En av deres døtre Otta ble gift
med Johan Reiersen i Sandvåg.

Skjervøy skipsverft, i forgrunnen, slik det så ut i 1918

Ingebrigt ble gift med Hanna Brustad fra Langslett. De overtok en eiendom i Taskeby etter Henrik Konst
som omkom på Lofotfiske i 1883.

Kristine var gift og bodde i Kvæfjord. Jørgine giftet seg med Engel Larsen Syrstad fra Meldal, de bodde på
Ravelseid. Oline var gift med Stasbrun Fredriksen, de bodde i Rotsund.

Christian Jørgensen

Faren, til Jørgen J. var Christian Jørgensen f. 1792 kom fra Lauksund. Moren Anna Marie Olesdatter f. 1795 var fra Hidra. Hennes foreldre, Ingebør Torsteinsdatter og Ole Christensen var fra Omland på Hidra i Vest-Agder. Han var jordløs husmann og fisker. Christian Jørgensen ble titulert som skolemester da han giftet seg i 1821, og han ble, under en bispevisitas i 1826, "funnet bekvem" til å ansettes som klokke i Skjervøy kirke. Christian var og konstituert som lensmann i Skjervøy, og han flyttet senere til Simavåg. Bakgrunnen for flyttingen til Simavåg er følgende:

Mannen som på den tiden bodde i Simavåg hadde berget noe vrakgods som han tilvendte seg. Da dette kom lensmannen for øret og mannen fryktet straff, tok han sitt eget liv. Det ble den konstituerte lensmannens oppgave å ta hand om liket få mannen begavet. Christian må ha likt seg godt i Simavåg for han søkte om å få festebrev på stedet som nå var ledig etter den avdøde. Christian var den første i slekta som brukte etternavnet Jørgensen og er den egentlige stamfaren for slekta med dette navnet.

Jørgen Johansen

Faren til Christian Jørgensen hette Jørgen Johansen f. 1752 på Loppa og bosatte seg på Hellnes i Lauksundet. Det er det eneste vi vet om han bortsett fra at han var gift med Anne Bernhoft f. 1752 fra Kristiansund. Anne og Jørgen fikk tolv barn, Christian var den yngste.

Bernhoft

Anne Bernhoft stammer fra en stor slekt som har røtter tilbake på 1400 – tallet, men om det er noen sammenknytning til vår Anne er noe usikkert fordi hun avsluttet etternavnet med "ft" i stedet for to "f". Ser vi på andre av Bernhofft - slekten er det mye å velge mellom. En kaptein- løytnant Bærenoff levde som avskjediget i Bergen, en annen Marcus (Barnhowed) Bernhofft var adelsmann og ble fra Tyskland foreskrevet med høilovlid ihukommelse av kong Christian den tredje til oberst i Trondheim med kommando over troppene nordafjells. Familien skal ennå ha hans adelige våpenskjold. (Fint om vi kunne smykke oss med det...)

En annen var Hans Johannes Andersen Bernhoft f.1550. Han ble i 1589 kantor og lektor i Trondheim. Han ble i 1590 res. kapellan og i 1616 sogneprest i Vor Frue kirke. Lenger ned i rekken finner vi Hans Andersen Bernhoft f. 1634, prest i Oppdal og gift med dikterinnen Ellen Andersdatter Oppdal f. 1637, d.1704 i København. Deres datter hette Anna Dorte f.1704, og vår Anna kan ha navn etter henne.

Bygdebokforfatterne tror at vår Anne har kommet til Skjervøy eller Loppa som pike eller guvernante til en av de kondisjonerte familiene. Man kan jo spekulere på hvordan en person av såpass viktig slekt havnet på Loppa. En forklaring kan være at en annen Bernhoft, nemlig Marta f.1741 var gift med fogd Lide-mark i Alta. Flere har lurt på om det kan være flere Bernhoftsslekter fordi noen skriver navnet med en "f" og "t", på slutten av navnet, mens andre har to f-er. Det var slett ikke uvanlig, i disse brytningstider, at folk skrev navnet på forskjellige måter. Et eksempel er vår egen bestefar, Petter Seppola, som i offentlige dokumenter skrev både for- og etternavn på mange forskjellige måter. Da Anne Johannesdatter Bernhoft døde i 1806 ble det holdt likpreken over henne i Skjervøy kirke, hun ble 56 år. Man har merket seg at hun ble titulert kone. Som datter av kondisjonerte foreldre hadde hun mister tittelen som madam, fordi hun giftet seg inn i en bonde- og småbrukerfamilie.

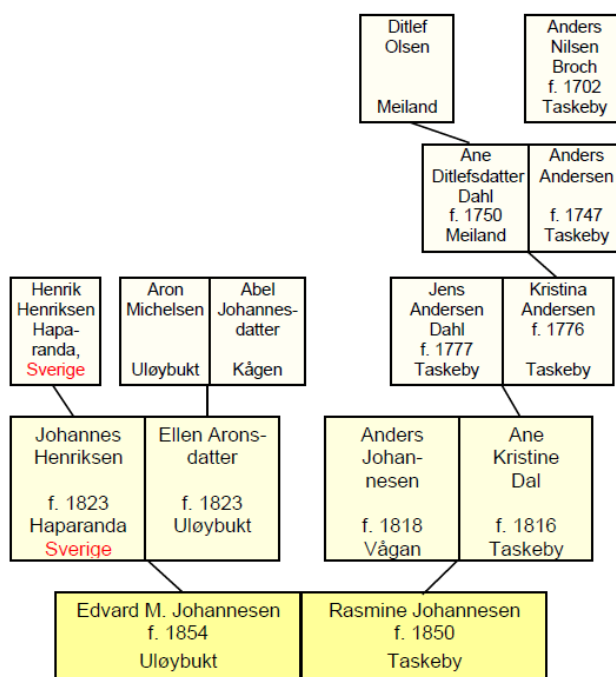
Edvard og Rasmine sin slekt

Edvard Michael Johannesen, morfar til Alf på Seternes.

Edvard M. Johannesen var født 15.5.1854 i Uløybukt. Foreldrene var Ellen Aronsdatter, Uløybukt og Johannes Henriksen f. 1823 fra Haparanda i Sverige. De bodde i Rottenvik ved Molfarvik, som ligger på sørsiden av Maursundet, omtrent rett over Maursund gård.

Bestefaren var Henrik Henriksen, og bodde i Haparanda. Besteforeldrene på morssiden var Aron Michelsen og Abel Johannesdatter. Han var oppvokst i Uløybukt, hun på Kågen. Det har ikke lyktes å oppspore flere av Edwards forfedre.

Edvard, eller "Storkvænen" som han også ble kalt, var småbruker og fisker, og han gjorde seg bemerket i politikken som talsmann for sin stand. Han var aktiv i arbeiderreisningen, og han var en av stifterne til Troms Amts Arbeiderforening og avisen Nordlys i Tromsø. Han var også med da Troms Fiskarfylkning ble startet, og han ble vel sett på som en oppvigler av styresmaktene.

I forbindelse med fiskernes opprør, og rasering av hvalfabrikken i Mehamn i 1903 kom han i søkelyset. Han ble tiltalt og fengslet som en av hovedmennene bak opprøret, men ble sluppet fri fordi påtalemyndighetene ikke kunne bevise at han deltok i opprøret. Sannheten var at han ikke hadde noe med raseringen av hvalfabrikken å gjøre, og han var egentlig kritisk til fiskernes rasering av hvalfabrikken. Under opprøret i Mehamn ble fiskeværet blokkert av marinefartøy, som stengte alle fiskebåtene inne i fjorden. Dette skapte etter hvert store problemer for lokalbefolkningen og fiskerne. Edvard, som lå i Berlevåg, ble kontaktet, og etter et folkemøte der, seilte han til Kirkenes hvor han sendte telegran til kongen i Stockholm og til Stortinget i Oslo. Det førte etter hvert til at blokaden ble opphevet.

Borchslekten

Edwards kone, vår oldemor Rasmine Johannesen f. 1850 på Taskeby kom fra en markant slekt som har sine hovedrøtter fra distriktet rundt Skjervøy. Forfedrene har etternavn som Wrangel, Thygesen og Borch. Dette er ikke samiske eller finske navn og hun stammet direkte fra de danske innflytterne. Vi begynner med de som har adresse Taskeby.

Den første vi møter på er Karli Thygesen. Vi vet ikke hva tid han var født, men det må ha vært rundt 1570. Av matrikkelen for 1624 ser vi at han var bruker av halve gården Taskeby. Hans sønn Thyge Nilsen Borch vet vi heller ikke fødselsåret på, men han døde i 1649. Jordboken for 1694 viser imidlertid at halve gården da var overtatt av lensmann Jens Nilsen Borch, og det er her navnet Borch kommer inn. Den andre halvdel av Taskeby var det Nils Thygesen Borch som bygslet. Han var født i 1628 og døde i 1670.

Nummer fire i vår slektsrekke på Taskeby var Anders Nilsen Borch. Han var født i 1653, og døde i 1718. Han drev handel på Bergen, var postbonde og lagrettsmann i Skjervøy tinglag.

Anders hadde 6 sønner, og den yngste av dem, Anders Nilsen Borch var født i 1702. Han overtok farens virksomhet på Taskeby, og etter han igjen, sønnen Anders Andersen som var født i 1747. Han ble i 1775 gift med Ane Ditelievsdatter Dal, f. 1750 fra Meiland. Anders Andersen og Ane hadde fem barn, og den eldste av dem, Kristina f. 1776 giftet seg med Jens Andersen Dahl f. 1777 på Taskeby. Deres datter, Ane Kristine Dal f. 1818 giftet seg med Anders Johannesen f. 1818 i Vågan.

Slik kan våre forfedre ha vert kledd på 1700 -tallet

Det er ikke så mye vi vet om Anders, bortsett fra at han var sønn av Anne M. Pavelsdatter f. 1785 og Johannes fra Vågan. Farens etternavn vet vi ikke. Ane og Anders fikk en datter som de kalte Rasmine f. 1850, hun er altså Seternesfolkes oldemor. Rasmine ble gift med kvenen Edvard Johannesen og de bodde på Taskeby. De fikk følgende barn:

- Alberte Marie f. 1878 ble gift med Jørgen Jørgensen, Simavåg. De hadde ti barn.
- Eline giftet seg med Teodor Eide, Kvæfjord, og fikk to barn.
- Johan Hall f. 1885, d. 1953, emigrerte 1920-årene til Canada, gift med Helene Paulsen fra Kvæningen. De hadde et barn.
- Henriette var ugift og bodde i Kvæfjord.
- Jens Dahl, emigrerte også til Canada i 1920-årene. Han giftet seg med en dame fra Nederland.
- Ane f. 1891, giftet med Nils Bertelsen, Skjervøy. De fikk fire barn.
- Katrine døde ugift
- Arthur døde 1918 i spanskesjuken.

Det har skapt forvirring at en av sønnene til Edvard og Rasmine hette Johan Hall og en annen Jens Dahl, men det var ikke uvanlig på den tiden at barnene ble oppkalt etter andre ved dåpen. Både Jens Dahl og Johan Hall emigrerte altså til Amerika og de slo seg ned i området rundt Prince Rupert i British Colombia i Canada. Deres etterkommere lever fortsatt i området.

Det går gjetord om Rasmines kjempekrefter. Det fortelles at hun bar en vanlig hesteplog fra Simavåg til Taskeby, en strekning på 3 kilometer i bratt terreng. Hvor tung en slik plog var er usikkert, men at det var et godt mannsløft er sikkert.

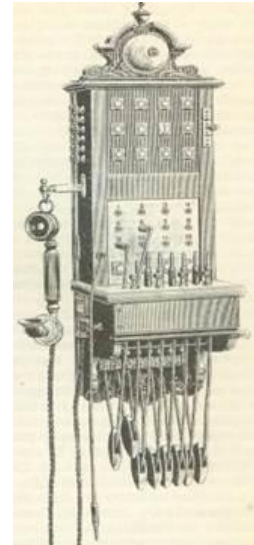
En gang hennes mann Edvard, med mannskap, kom fra fiske med båten lastet med russemel, som de hadde kjøpt fra Pomorene, var alle så fulle at de ikke var i stand til å tømme båten, og den ble bare forlatt i støa. Rasmine viste at båten ville gå sund når den ble stående fullastet på land når sjøen falt. Hun bar da sekkene med russemel alene opp til naustet. En slik sekk kaltes for en matte og veide 144 kilo. Dette var rett før hun fikk barn. Rasmine døde i 1930, 80 år gammel.

Alberte Marie Johannesen f. 1878 var datter av Edvard og Rasmine, og gift med Jørgen Gerhard Jørgensen f. 1867. De bodde som før nevnt i Simavåg og var Seternesfolkes farmor og farfar. Deres 10 barn er det redegjort for tidligere. Alberte var og en kraftig dame som kunne ta et tak der det trengtes, men det

var ikke bare manuelt arbeid som opptok henne. Hun var nemlig en av få offentlige ansette i området. Hun betjente bygdas eneste telefon, som hun hadde i sitt hus i Simavåg.

Dit kom det telegrammer og meldinger til sambygdingene. Hun hadde ingen fast bud å sende meldingene med, så hun brukte derfor dem som tilfeldigvis var i nærheten. På den tiden var ikke bruk av telefon utbredt. Å få telegram eller bli tilsagt på telefon var ikke noen dagligdags affære, og derfor var det ikke ofte bruk for budbringere.

Senere, først på 1950- tallet, fikk flere i bygden telefon og Simavåg ble talestasjon. Det betydde at telefonene til abonnentene ble videreformidlet manuelt fra Simavåg. Hun klarte også den jobben godt, og hun ble velinformert om det som rørte seg i bygda. Hun likte svært dårlig at ungdommen begynte å sende kodede meldinger på engelsk. Da Alberte ble pensjonist var hun 73 år.

Wrangel - og Ditløvslekten

Det er forfedrene til Ane Cathrine Ditlefsdatter Dal f. 1750 fra Meiland vi skal forsøke å nøste opp nå. Hun var gift med Anders Andersen f.1747 fra Taskeby. Faren til Ane var Ditlev Olsen Meiland. Vi vet ikke hvem han var gift med eller hvor konen kom fra, og heller ikke når de var født. Farfaren var Ole Olsen f. 1650 som var gift med ei som blir benevnt som datter av Ditlev Ditlevsen, hun fra Meiland og han opprinnelig fra Snåsa i Nord-Trøndelag. Det er heller ikke mye vi vet om han, bortsett fra at han hadde vært gårdsmann i Strømfjord og altså kom fra Snåsa. Faren til konen, Ditlev Ditlevsen har vi allerede nevnt.

Ditlev var sannsynligvis født i Strømfjord i 1647, men har flyttet til Meiland, og giftet seg der med en dame som hadde tilgang til jord. Ved folketellingen i 1701 blir han benevnt som gårdmann. Vi vet heller ikke noe om hans kone. I tillegg til, den for oss navnløse datteren, hadde de en sønn som het Michel som var født i 1687. Far til Ditlev Ditlevsen var Ditlev Wrangel fra Strømfjord, som var født i 1604. Heller ikke han vet vi mye om, og ingen ting om kona, bortsett fra at de var oppsittere på en gård med 4 kyr og 6 sauer. Det er merkelig at sønnen ikke brukte Wrangel som slektsnavn.

Nå har jeg fulgt slektene på farssiden, i linjer så langt jeg kan, men det er fortsatt huller å fylle. Dette er altså ikke en ferdig historie. Den vil bli lagt inn på min hjemmeside, og jeg vil fylle i hullene etter som nytt stoff dukker opp. Hvis noen har stoff som jeg kan supplere med er jeg takknemlig. Jeg vil gi opplysning om hvor stoffet kommer fra.

Første bilde av Seternesfolket tatt i 1944

Bakre rekke fra venstre: Roald (halvt skjult) Avle, Ruth, Gunvor, Jenny, Laila.

Rekken foran: Ole Kristian, Sigmund, Rolv, Alf, Georg, Amanda og Astrid.

Kilder

Odd Matias Hættas bok "Samene" og Johan Gustavsens bok "Vi kom først". Videre har jeg støttet meg til en bok som er redigert av Harald Eidheim der flere forfattere skriver om "Samer og nordmenn". Jeg har også plukket noe fra Ørnulv Vorren og Ernst Manaker's kulturhistoriske oversikt om "Samekulturen", og har hentet fakta fra "Historisk verdensatlas", redigert av John Haywood. Bygdebøkene fra Skjervøy av Maurits Fugelsøy har jeg også hentet mye stoff og opplysninger fra. "Fjordfolket i Kvænangen" av Ivar Bjørklund. Jubileumsboka for Skjervøy Sparebank og jubileumsboka for firma Kåre Renø, Skjervøy begge skrevet av Guttorm Friis. Dessuten har jeg støttet meg til Svein Erik Grydelands bok, De sjøsamiske Siidasamfunn samt Nordnorsk Kulturhistorie hvor det er en rekke forfattere. Stoff og bilder er og hentet fra "Norsk innvandringshistorie" med Knut Kjeldstadli som redaktør, og noe er hentet fra "Samisk kunst- og kulturhistorie" og fra "Samene – en håndbok" med J. T. Solbakk som red. Bakgrunnsstoff har jeg og hentet fra "De norske fiskerreirs historie" av professor Trygve Solhaug, "Norges Historie" med Knut Mykland, og "Menneskenes liv og historie" av Carl Grinberg. Jeg har og plukket noe fra boken "Kultur møter i Nord – Troms" med redaktør Gørill Nilsen som kom i 2004, og noe er hentet fra Bente Foldviks bok "Jenteliv uten vaskemaskin". m.m.